

छत्तीसगढ़ माध्यमिक शिक्षा मण्डल, रायपुर

fgUnh fof' k"V

d{k k XII

i z u c d

¼o | k\$pr bdkb½

NÜkhl x<+ek/; fed f' k{k k e.My] jk; i ğ

vkedk

jk"Vh; i kB; p; kZ dh : i js[kk 2005 eaftu fpUrkvka dk mYys[k fd; k x; k gSml dsrkjrE; eain'sk dsgkbZLdny , oagk; j l dsMjh eav/; ; u djusokysfo | kFFkz ka ds l aak ea fopkj djus , oa mudh l eL; kvka dk l ek/kku djus graq NRRhl x<+ek/; fed f'k{kk e.My iz Ru'khy g\$ rkd 'k\$kf.kd y{; ka dh i kflr gks l ds , oa f'k{kk dh xqkoRrk ea l qkkj gks l da

ijh{kkvka ds l e; fo | kFFkz ka ds eu ea fpUr k , oa Hk; mRiUu gsrk gSfd ijh{kk ds h gksch\ ijh{kk eafdl idkj izu i Ns tk; a\$ dks l k izu ijh{kk dsfy, egRo i wZ gks l drsg\$ bl graq foxr o"ka ea e.My iz kl jr jgk g\$ fo"k; okj ekMy izu i = dks vc NRRhl x<+ek/; fed f'k{kk e.My ds ekU; rk i klr fo | ky; ka ea Hkstus ds l kFk&l kFk mUga e.My ds os l kbV ea ykM fd; k tk; xka ijh{kk ds Hk; , oaruko l seDr j [kus dsfy, e.My }kjk gkbZLdny , oagk; j l dsMjh ds fo | kFFkz ka ds fy, fo"k; okj d{kk 9oha l s 12ohard izu cid r\$ kj fd; k x; k g\$ izu cid ea ijEijxR izuka ds vrfjDr uohu izuka dk l eko'sk fd; k x; k g\$ izu cid bdkbdkj , oae.My dh ijh{kk ; kstuk ds vuq kj r\$ kj fd; k x; k g\$ ftl l s vPNs vad i klr djus ds l kFk&l kFk ijh{kkFFkz ka ea fo"k; ds ifr : fp mRiUu gkschA

izu cid ds vHkko ea f'k{kdk} i kf'udka v\$ fo | kFFkz ka dks i kB; i qrd ds vUr eafn; s x, ijEijxR izuka ij fuHk} jguk i M=k g\$ bl l sfo"k; dk eW; ka du 0; fDrijd (Subjective) gks tkrk g\$ rFk fofHkUu 'k\$kf.kd m's; ka ds vk/kkj ij eW; ka du ugha gsrk g\$ bl h vko'; drk dks /; ku ea j [krs gq e.My us gkbZLdny 1/9oh} 10oh} rFk gk; j l dsMjh 1/11oh} 12oh} ds l Hkh fo"k; ds izu cid dk fueZk fd; k g\$ bl izu cid l s f'k{kdk} , oa fo | kFFkz ka ea fur uohu izuka ds fueZk dh vHk: fp mRiUu gkschA

izu cid ea fo"k; dh mi yC/k 'k\$kd l kexh dks 'kkfey fd; k x; k g\$ bl ea uohu ek\$yd izuka d\$ fo"k; oLrj f'k{k.k dsm's;] dfBukbZLrj v\$ vadu dh xqkoRrk ds vuq kj l q afBr djdsj [kk x; k g\$ izu cid ea e.My dh ijh{kk ; kstuk ds vuq kj vfry?kqkUkj;] y?kqkUkj; , oa nh?kzUkj; izuka dk l eko'sk fd; k x; k g\$ ifr; ksch ijh{kk dsfy, vH; kl graqoLrj"u"B izuka dk Hkh l eko'sk izu cid eafdl; k x; k g\$ ftl l s ifr; ksch ijh{kkvka ds vH; kl ea l gk; rk feyschA ifrfnu] ifr l lrg] ifrekg v\$ ifro"z uohu izuka ds ckjs ea fo | kFFkz k} f'k{kdk} i kf'udk} ijh{kdk} v\$ l keU; tu l sfo"k; okj e.My uohu izuka dks vkef=r fd; k tkoskA vki ds }kjk i\$kr fo"k; okj uohu izuka dks tkM}elj ifro"z izu cid dk l a kskku e.My }kjk fd; k tkosk} ftl l s izu cid vf/kd ifjiwZ v\$ vk/kqudre gks sjg\$

ep\$vk'kk gSfd e.My }kjk tkjh izu cid fo | kFFkz k} f'k{kdk} i kf'udka , oa ijh{kdk} dsfy, mi ; ksch fl) gkschA

'kdkdkeukvka l fgr--

1/4s feat 1/2
vkbz, -, l -

I fpo

N-x- ek/; fed f'k{kk e.My} jk; ij

d{k & ckj goha

fo" k; & fglnh fof" k"V

- 1- dy bdkbZ &
- 2- dy izuka dh l a; k &
- 3- ikBokj izuka dh l a; k &
cgfodYih izu &
- 4- dy i" Bka dh l a; k &

I dyudrkx.k&

- 1- Jh v: .k dckj esJke
i kpk; J Mh-vkj-, l - 'kk-m-ek-fo- vtzh
- 2- Jh vkj-i h- i k&ls
0; k[; krk] 'kk-m-ek-fo- fl exk] ftyk&jk; ij 1/4N-x-1/2
- 3- Jherh ; kfxrk fl g
, l -dsvkbZ 'kk-gkbZLdwy i Mjhi kuh] txnyij 1/4N-x-1/2

I a kst d
MKW ' ; ke l qnj f=i kBh
l sfu-l -i k-

fo" k; %& fglnh fof' k"V

bdkbZ & 01

- 1- D; k fy [k] fuczk & ineyky i tuckyky c ['kh
- 2- J) k&HkfDr] fuczk & vkpk; Z jkepnz 'kpy
- 3- dchj dh I kf [k; k]
- 4- jI

vfr y?kpnUkjh; izu

izu 1&	vehj [k] jks dks Fks \	1/2K-VSA1/2
izu 2&	nij ds <ksy I gkous gksus dk D; k vFkZ gS \	1/2U-VSA1/2
izu 3&	'kDI fi ; j dks Fks \	1/2K-VSA1/2
izu 4&	eu dh LoPNn j puk, j fdl fo/kk dks dgk x; k gS \	1/2K-VSA1/2
izu 5&	xq xksfolnfl g dks Fks \	1/2K-VSA1/2
izu 6&	eut; Ro 'kCn ea dks I k i R; ; gS \	1/2K-VSA1/2
izu 7&	J) k vkj i e dk ; ks D; k gS \	1/2K-VSA1/2
izu 8&	vkpk; Z jkepnz 'kpy ds fuczk I xg dk D; k uke gS \	1/2K-VSA1/2
izu 9&	jI [kku fdl dky ds dfo gS \	1/2K-VSA1/2
izu 10&	dkfynh fdl unh dks dgrs gS \	1/2K-VSA1/2
izu 11&	dchj us I oZSB /ku fdl s dgk gS \	1/2K-VSA1/2
izu 12&	HkfDr & Hktu dks dfo us D; k dgk gS \	1/2K-VSA1/2
izu 13&	dchj us nqt Zu 0; fDr dh rnyuk fdl I s dh gS \	1/2K-VSA1/2
izu 14&	r: oj ds i ; kz okph 'kCn dks & dks I s gS \	1/2K-VSA1/2
izu 15&	I ksuk] I Ttu] I k/ktu ea dks I k vydkj gS \	1/2K-VSA1/2
izu 16&	jI dh ifjHkk"kk fyf[k, A	1/2K-VSA1/2
izu 17&	jI ds vakra ds uke fyf[k, A	1/2K-VSA1/2

izu 18&	vuttkko fdl sdgrsgā\	½K-VSA½
izu 19&	d: .k jI dh ifjHkk"kk fyf[k, A	½K-VSA½
izu 20&	gkL; jI dk mnkgj.k fyf[k, A	½K-VSA½
izu 21&	fuczk ys[ku dsfo"k; ea , -th xkfMZuj dk dFku D; k gS\	½K-VSA½
izu 22&	c['kh th usfuczk eafdu nksfo"k; ka dk I eko'k fd; k gS\	½K-VSA½
izu 23&	vaxsth fuczk ds tlenkrk fdl sekuk tkrk gS\	½K-VSA½
izu 24&	ekuVsu dksfuczk fy[kusdh ij .kk fdl I sfeyh \	½U-VSA½
izu 25&	ml i dksfyf[k, ftI eavehj [kd jkausmu pjka vkj rka dh bPNkvka dh i firZ dh gS\	½U-VSA½
izu 26&	nij ds <ksy I gkous D; ka gkrs gS\	½U-VSA½
izu 27&	thou dks ixfr'khy dc ekuk tk I drk gS\	½U-VSA½
izu 28&	dkbz nks Hkkj rh; I ekt I qkkj dka ds uke fyf[k, \	½S-VSA½
izu 29&	c['kh th fdl ; q ds fuczkdkj gS\	½K-VSA½
izu 30&	ukxjh i pkfj .kh I Hkk us pfglnh I kxjB ds I a knD eMy eafdl sfu; Dr fd; k Fkk \	½K-VSA½
izu 31&	vkpk; Zjkeplnz 'kDy us vi uh jpukvka eafdl Hkk"kk 'ksyh dk iz kx fd; k gS ½K-VSA½	
izu 32&	vkpk; Z 'kDy ds vuq kj I keftd dY; k.k dh nfv I s vko'; d euktkko dku&dku I sgS\	½K-VSA½
izu 33&	J)k dh ij .kk dk emy Hkko D; k gS\	½U-VSA½
izu 34&	J)k dk 0; ki kj foLrr gS i e dk -----A	½A-VSA½
izu 35&	fiZ dk fplru ge fdl idkj djrsgā\	½A-VSA½
izu 36&	dchjnkI th HkfDrdky dsfdI /kkjk ds dfo ekus tkrs gS\	½K-VSA½
izu 37&	ykkkh 0; fDr dk fiZ oLrqD; k gS\	½K-VSA½
izu 38&	ga dh D; k fo'kkrk gS\	½K-VSA½
izu 39&	gfj I sdchjnkI th dk D; k vk'k; gS\	½K-VSA½

izu 40&	ek; k : ih o{k ea dks&dks I s d"V I ekfgr gS\	1/2K-VSA1/2
izu 41&	I d kj dks dky dk pcsuk D; ka dgk gS\	1/2U-VSA1/2
izu 42&	ji dh fu"i fUk dS h gkrh gS\	1/2U-VSA1/2
izu 43&	vnHkr ji dk LFkk; h Hkko fyf[k, \	1/2K-VSA1/2
izu 44&	e/kcu rē dr jgr gjš fojg fo; ks ' ; ke I tñju ds Bk<D; ka utjA mDr i dDr ea dks I k ji gS\	1/2U-VSA1/2
izu 45&	foHkko ds izdkj fyf[k, \	1/2K-VSA1/2
izu 46&	LFkk; h Hkko fdl s dgrs gS\	1/2K-VSA1/2

y?kq mUkj; izu

izu 1&	[k/h vkš Vki h I s ys[kd dk D; k vk'k; gS\	1/2U-SA1/2
izu 2&	vkpk; Zjkeplnz 'kDy ds vuq kj fucdk dh i fjHkk"kk fyf[k, A	1/2K-SA1/2
izu 3&	vk[; kf; dk vkš dgkuh ea vlrj fyf[k, A	1/2U-SA1/2
izu 4&	ekUVsu i) fr I s D; k rkRi ; ZgSA	1/2K-SA1/2
izu 5&	J)k fdl s dgrs gS\	1/2K-SA1/2
izu 6&	J)k fdrus izdkj dh gkrh gS\ uke fyf[k, A	1/2K-SA1/2
izu 7&	HkfDr dk i knHkkz dS s gkrk gS\	1/2U-SA1/2
izu 8&	euq; dks vi us vkokl ij xozD; ka ugha djuk pkfg, \	1/2U-SA1/2
izu 9&	xkyh dks D; ka ugha myVuk pkfg, A	1/2U-SA1/2
izu 10&	ekuo thou D; ka uk'koku gS\	1/2U-SA1/2
izu 11&	ohj ji dh i fjHkk"kk , oa , d mnkgj.k nhft, A	1/2K-SA1/2
izu 12&	mnkgj.k ndj okRI Y; ji dks I i "V dhft, A	1/2U-SA1/2
izu 13&	r: .k pOkar ds I eFkd gšvkš vrhr xkšo ds I j {kd gš bl dFku dk vk'k; Li "V dhft, \	1/2A-SA1/2

izu 14&	I siki fr dh dfork nçkžk D; ka gS\	¼U-SA½
izu 15&	HkfDr fdl sdgrsgš\	¼K-SA½
izu 16&	J)š dk vkn'kz: id dk I æBu fdl izdkj gkrk gS\	¼U-SA½
izu 17&	dchjnkI th usI Ttu 0; fDr dh I ær djus dh I ykg D; ka nh gS\ ¼A-SA½	
izu 18&	dchjnkI th us'kjh dh rgyuk I kjæh I sD; ka dh gS\	¼U-SA½
izu 19&	jl dks dk0; dh vkRk D; ka ekuk gS\	¼U-SA½

nh?kz mÙkjh; izu

izu 1&	oržeku dky I nš I ðkkjka dk dky D; ka cuk jgrk gS\	¼K-LA½
izu 2&	J)k vksj iæ ea vlrj fyf[k, A	¼U-LA½
izu 3&	^J)k /kezd dh igyh I h<h gš bl dFku dks Li "V dhft, A	¼U-LA½
izu 4&	euđ; dks fpærk I snij D; ka jguk pkfg, \	¼U-LA½
izu 5&	LFkk; h Hkko , oa I pkjh Hkko ea vlrj fyf[k, A	¼U-LA½
izu 6&	fuEufyf[kr x kāk dh I anHkž iž æ I fgr 0; k[; k dhft, \	¼A/S-LA½

r: .kka dsfy, tš sHkfo"; mTtoy gkrk gš oš sgh o) ka dsfy, vrhr] oržeku I snksuka dks vl arkš gkrk gš r: .k Hkfo"; dks oržeku ea ykuk pkgrsgš vksj o) vrhr dks [khp dj oržeku eans[kuk pkgrsgš r: .k Økār ds I efkžd gkrs gš vksj o) vrhr xkš o ds I j {kdA blgha nksuka ds dkj .k oržeku I nš {kq/k jgrk gš vksj bl h I soržeku dky I nš I ðkkjka dk dky cuk jgrk gš

izu 7&	fuEufyf[kr i kāk dk I anHkž iž æ I fgr vFkž fyf[k, \	¼A/S-LA½
	vkor xkjh , d gš myVr gkr vudA	
	dg dchj ukfgamyfV,] ogh , d gh , dAA	

izu 8&	fuEufyf[kr ij I f{klr fVli .kh fyf[k, & ¼dkb&nkš	¼A/U-SA½
	1- i frHkk I EcfU/kuh]	
	2- 'khy I EcfU/kuh]	
	3- Lkk/ku] I Ei fÙk I EcfU/kuh A	

- izu 9& okRI Y; jI dk l etV fdl sekuk tkrk gSvkj D; ka \ ¼U-SA½
- izu 10& ^dchjnkI th ,d l ekt l qkkjd Fkš mngkj.k ndj bl dFku dks Li"V dhft,A ¼U-SA½
- izu 11& pI k/kwHkw[kk Hkko dkb bl dFku dks mngkj.k ndj Li"V dhft, \ ¼A-SA½
- izu 12& dchjnkI th dsdk0; xr fo'kškrkvka dk o.ku dhft, \ ¼U-SA½

&&00&&

izu 20&	m) o th vi us vkj l qvka dksfdl l s i k n r s g s \	1/2 K-VSA 1/2
izu 21&	yMdh n pku ea D; k [kjhnus vk; h Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 22&	cEciw dkVZ okyh xfm+ ka fdl 'kgj ea pyr h Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 23&	udyh yi Vu dks Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 24&	ygukfl g fdl ua ds jkbQy ea tek nj Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 25&	othjk fl g dks Fks \	1/2 K-VSA 1/2
izu 26&	l [khMkyh , dka dh fdl l eL; k ij vk/kkfjr g s \	1/2 K-VSA 1/2
izu 27&	l wcnkj uh dk D; k uke Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 28&	l [khMkyh , dka dh ds cky i k=ka ds uke fyf[k, \	1/2 K-VSA 1/2
izu 29&	'ijsk* fdl in ij dk; jr Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 30&	nknk emjkt dks Fks \	1/2 K-VSA 1/2
izu 31&	l [kh Mkyh , dka dh ea dks & l k o {k dk o.ku vk; k g s \	1/2 K-VSA 1/2
izu 32&	jtok dks Fkh \	1/2 K-VSA 1/2
izu 33&	fuEufyf[kr egkojs dk vFkZ fy[kdj okD; ea iz; kx dhft , & 1- xpMh dk yky 2- dye rkmuk	1/2 A-VSA 1/2
izu 34&	fuEufyf[kr yk dks Dr; ka dk vFkZ fyf[k, \ 1- ftl dh ykBh ml dh Hk 2- t s sukxukFk o s l ka ukFk	1/2 A-VSA 1/2

y?kq mUkj h; izu

izu 1&	Jh N".k th ds l ns k 0; Dr djus l smRi uu vu dkkoka dk o.ku dhft , A	1/2 U-SA 1/2
izu 2&	m) oth dsczt vkxeu dh l p u k i kdj xkfi ; ka dh D; k i frfØ; k g p l \	1/2 U-SA 1/2
izu 3&	ygukfl g usudyh yi Vu dh tkp fdl izdkj dh \	1/2 U-SA 1/2
izu 4&	^; g ejh fhk{kk g s r i g k j s v k x s e s v k p y i l k j r h g w A* bl okD; ds }kjk l wcnkj uh ygukfl g l s D; k dguk pkgrh Fkh \	1/2 U-SA 1/2
izu 5&	egkojk vk s yk dks Dr ea vlrj Li"V dhft , A	1/2 U-SA 1/2

izu 6&	xkfi ; ka us vi uh rnyuk cm l sD; ka dh; k gS\	1/4U-SA1/2
izu 7&	xkdy l sykS/rs l e; m) o ds i k m YV&l h/ks D; ka i M+jgs Fks \ fyf[k, A	1/4U-SA1/2
izu 8&	Jh d".k m) o dks cge Kku nus ds fy, xkdy D; ka Hkst rs gâ \	1/4U-SA1/2
izu 9&	yguk fl g us Øksk ea D; k&D; k fd; k \	1/4K-SA1/2
izu 10&	gok dks nUroh. kksi ns kpk; Z D; ka dgrs gâ \	1/4U-SA1/2
izu 11&	yguk fl g ?kk; y dS s gpk \	1/4U-SA1/2
izu 12&	l pñkj uh yguk fl g dks D; k fgnk; r nrh gS\	1/4K-SA1/2
izu 13&	l a Ør ifjokj l scyk nq[kh D; ka gS\	1/4U-SA1/2
izu 14&	l a Ør ifjokj ds D; k&D; k ykHk gS\	1/4U-SA1/2
izu 15&	jtok ds pfj= dh nks fo'kSkkrk, i fyf[k, \	1/4K-SA1/2

nh?kz mUkjh; izu

izu 1&	xkdy l sykS/dj vkrs gq i e exu m) o dh n'kk dk o.ku vi us 'kCnka ea dhft, A	1/4U-LA1/2
izu 2&	Ñ".k dc cEg Kku Lohdkj djæS\ foLrkj l sfy[ka A	1/4U-LA1/2
izu 3&	yguk fl g ds pfj= dh pkj fo'kSkkrk, i fyf[k, A	1/4U-LA1/2
izu 4&	plnzj 'kekZxyj h vFkok mi ðnukFk v' d dk l kfgR; d i fjp; nhft, A	1/4U-LA1/2
izu 5&	l v[kh Mkyh dgkuh ea i kphu , oa v/kkud thou 'kSyh ea Vdjko rFkk l keat L; ij vi us fopkj fyf[k, A	1/8S-LA1/2
izu 6&	Jh d".k ds fo; ks ea xkfi ; ka dh euks n'kk dk o.ku dhft, \	1/4U-LA1/2
izu 7&	ykdkSDr , oa egkojk dks mnkgj.k ndj l e>kb, \	1/4U-LA1/2
izu 8&	fuEukidr ea l segkojs, oa ykdkSDr; ka dks i Fkd dj okD; ea iz ks dhft, \ ekjk ekjk fQjuk] fpdus?KM-i j i kuh ugha Bgjrk] gke djrs gkFk tyuk] tS s cgsc; kj i hB rc oS h nht	1/4A-LA1/2
izu 9&	cyk ifjokj l sD; ka vyx jguk pkgrh Fkh \ dkj.k crykb; A	1/4U-LA1/2

- izu 10& nknkewjkt fdl izdkj ifjokj dksVWusl scpkuseal Qy gkrsgd\ I e>kb; A
 1/4U-LA1/2
- izu 11& yguk fl g ds txg vki gkrsrksD; k djrs\ 1/4A-LA1/2
- izu 12& yguk fl g usckskkfl g dh l ok fdl izdkj l sfd; k gd\ ikBxr dFku ndj
 Li"V dhft, A 1/4U-LA1/2
- izu 13& txllukFknkl jRukdj vFkok miUnzukFk ^v'd* ea l sfdl h , d dk l kfgR; d
 ifjp; fuEu fclUnyka ds vk/kkj ij dhft, \ 1/4K/U-LA1/2
- 1- I f{klr thou ifjp;]
 - 2- dkbZnksjpuk, j
 - 3- Hkkoi {k rFkk dyki {k]
 - 4- I kfgR; ea LFkkuA
- izu 14& Jhplnzkj 'kekZ^xyjh' , d l Qy dgkuhdkj Fks Li"V dhft, A 1/4U-LA1/2

&&00&&

bdkbz & 03

fo'o efinj & fo; kxh gfj] efrdk & ujs'k egrk]

ekul jknd [k.M & efyd ekgeen tk; l h

vfr y?kqnlkj; itu

- itu 1& fo'o efinj dš k gksk \ fo'oein] i k B dsvk/kkj ij mRrj nhft, A ½U-VSA½
- itu 2& fo'o efinj ea dks l segkokD; nhokjka ij [kps gksk \ ½K-VSA½
- itu 3& efinj dks LoPN D; kaj [kuk pkfg, A ½U-VSA½
- itu 4& fo; kxh gfj fdl fopkj/kkj ds l eFkd ekus tkrsgš \ ½U-VSA½
- itu 5& fo'oein] fucdk ea ys[kd ds }kjk dks l h /kkj.kk dh i qV dh xbl gš \ ½K-VSA½
- itu 6& dšgkj feVvh l sD; k&D; k fuekzk djrk gš \ ½K-VSA½
- itu 7& gy ds pyus l s feVvh fdl : i ea ifjofr' gks tkrh gš \ ½K-VSA½
- itu 8& f'k'kq ds gkFka ea igpdj feVvh fdl : i eacny tkrh gš \ ½K-VSA½
- itu 9& iq "kkFkZ fdl s dgrsgš \ ½K-VSA½
- itu 10& 'l ak; dh , d jkr* fdl ys[kd dh jpuk gš \ ½K-VSA½
- itu 11& i nekorh dh l gsy; kj , d l kFk D; ka [ksyuk pkgrh gš \ fyf[k, A ½K-VSA½
- itu 12& ys[kd usegkefinj fdl s dgk gš \ ½K-VSA½
- itu 13& ys[kd fo'oein] dgka fufe'r djuk pkgrsgš \ ½K-VSA½
- itu 14& l Qn >.Mk fdl dk i rhd gš \ ½K-VSA½
- itu 15& fo'oein] ea l Hkh dk b'kkjk fdl dh vksj gksk \ fyf[k, A ½K-VSA½
- itu 16& ^vk; rā fdl /keZ xBFk dh egkd k0; gš \ ½K-VSA½
- itu 17& l k/kdtu dgk; ij fo'o&iε dk vkn'sk i klr dj l dsx ½U-VSA½
- itu 18& ys[kd ds vuq kj l kjh Hkrie fdl dh gš \ ½K-VSA½
- itu 19& 'og i Fk cakq Fkk* bl miU; kl ds ys[kd dks gš \ ½K-VSA½
- itu 20& fe'lh eka ds : i ea dc ifjf.kr gksh gš \ ½K-VSA½

- izu 10& ekul jkoj i nekorh ds l kfn; Z dks ns[kdj D; ka vkdf"kr gqvk \ 1/4K-SA1/2
- izu 11& fo'o efinj ds nhokjka eafdu&fdu /keZkFkka dseglkD; [kpsgkks \ l e>kb; A 1/4U-SA1/2
- izu 12& fo'o efinj dk o.kZu vi us 'kCnka eafyf[k, \ 1/4U-SA1/2
- izu 13& fo'o efinj eamiki uk i) fr fdl izdkj dh gksxh \ l e>kb; A 1/4U-SA1/2
- izu 14& l cl scMk noRo D; k gS\ 1/4K-SA1/2
- izu 15& efrdk eutj; dk varjx fiz k ds sgks tkrh gS\ 1/4A-SA1/2
- izu 16& tk; l h usviuh jpukvka eafdu vydkjka dk iz kx vf/kd fd; k gS\ 1/4K-SA1/2
- izu 17& i nekorh ds vyksdd l qnjrk dk o.kZu dhft, \ 1/4U-SA1/2
- izu 18& tk; l h ds Hkk"kk 'kSyh dh fo'kSkrvkka dks fyf[k, \ 1/4U-SA1/2
- izu 19& i nekorh ds Luku djustl sekul jkoj dh dks&dks l h bPNkvka dh i frZgpZ\ 1/4S-SA1/2

&&00&&

bdkbz & 04

cstɔku & Mkw cEgnɔ 'kek] iɛ dks eɛ& ?kukuln
 vyɔkj&0; frjɔ] fojks/kkHkk]] l nš'k] foHkkouk] n"Vku] vU; kSDr
 vfr y?kqUkj; izu

- izu 1& cstɔku fuczk fdl 'kSyh ea fy[kk x; k gS\ ½K-VSA½
- izu 2& cstɔku ea y[kd usfdl dh thou 'kSyh dk o.kU fd; k gS\ ½K-VSA½
- izu 3& vkfnokl h rkr s dks D; k dgrs gš\ ½K-VSA½
- izu 4& vkfnokl h dks l h [krh djuk i l n djrs gš\ ½K-VSA½
- izu 5& erdkæ ds Lefr fplg dks vkfnokl h D; k dgrs gš\ ½K-VSA½
- izu 6& ?kukuln fdl dky ds dfo Fks\ ½K-VSA½
- izu 7& Lug dk ekxZ dš k gS\ ½K-VSA½
- izu 9& ?kukuln usvi uh dfor k, j fdl ukjh dks l ækš/kr dj ds dh gš\ ½K-VSA½
- izu 0& Kku ds vkxs dfo usfdl dh i nɛh l cl s Åph ekuh gS\ ½K-VSA½
- izu 10& fojks/kkHkk" k vyɔkj dh i fjHkk"kk fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 11& vU; kSDr vyɔkj dk mnkgj .k fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 12& ^l kjh chp ukjh gSfd ukjh chp l kjh gš
 l kjh gh dh ukjh gSfd ukjh gh dh l kjh gSAA** ½K-VSA½
 bu i ÆDr; ka ea dks l k vyɔkj gS\
- izu 13& mHk; kyɔkj dh i fjHkk"kk nhft, A ½K-VSA½
- izu 14& tgl; mi es dks mi eku l scMk crk; k tk; sml s dks l k vyɔkj dgk tk, xk\ ½K-VSA½
- izu 15& xkrkdYd D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 16& vkfnokfl ; ka ds ?kj ea njok ts D; ka ugha gkr s gš\ ½K-VSA½
- izu 17& : ik vkš ij dks/k dk vFkz fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 18& ddl kM+ykd uR; fdl l s l æf/kr gS\ ½U-VSA½
- izu 19& efj; k vkfnokfl ; ka usfdl ds f[kykQ fontg fd; k Fkk \ ½K-VSA½

izu 20&	ʔi fi.kək frffk dks vkfnokl h D; k dgrs gā \	¼ K -
	VSA½	
izu 21&	<ksy ctkus okys vkfnokl h dk D; k uke gā \	¼K-VSA½
izu 22&	ij s ij xuk ds eka>h D; ka vk; s Fks \	¼K-VSA½
izu 23&	I qtku dks Fkh \	¼K-VSA½
izu 24&	?kukun fdl dky ds dfo gā \	¼K-VSA½
izu 25&	?kukun us iæ i = fdl dks fy [kk Fkk \	¼K-VSA½
izu 26&	?kukun ds dk0; dh Hkk"kk D; k gā \	¼K-VSA½
izu 27&	?kukun us fdl dks i wkz% ijksi dkjh fu: fir fd; k gā \	¼U-VSA½
izu 28&	iæ i = dks I qtku us D; k fd; k \	¼K-VSA½
izu 29&	pnek dk fdl i {kh ds I kFk iæ] fo'o fo [; kr gā \	¼U-VSA½
izu 30&	?kukun iou I sD; k fuonu djrk gā \	¼K-VSA½
izu 31&	vydkj fdl s dgrs gā \	¼K-VSA½
izu 32&	I ng vydkj dk mnkgj.k fyf[k, \	¼K-VSA½
izu 33&	0; frjæ vydkj dks i fjHkkf"kr dhft, \	¼K-VSA½

y?kq mUkj; izu

izu 1&	?kukulnth us iou dsek/; e I s dks I k I ns k Hkst k \	¼K-SA½
izu 2&	?kukulnth us iæ dh dks&dks I h fo' kskrk, j crkbz gā \	¼U-SA½
izu 3&	vkfnokl h i Mka ds I æk ea D; k I kprsgā \	¼K-SA½
izu 4&	vkfnokl h Lo; a dks cst qku D; ka ekurs gā \	¼K-SA½
izu 5&	vU; kSDr vydkj dks I knkgj.k I e>kb, \	¼K-SA½
izu 6&	D; k dkj.k gāfd vkfnokl h viuh tehu ugha cprsgā \ I e>kb; A	¼U-SA½
izu 7&	vkfnokfl ; ka ds fy, I kxk I M+dk D; k egRo gā \	¼K-SA½
izu 8&	vkfnokfl ; ka dks I Mæ cuusea dks&dks I sykhk crk; sx; s \	¼U-SA½

izu 9& vkfnokfl ; ka dk nhoku ds i fr ukjktxh dk D; k dkj .k FkkA ¼U-SA½
 izu 10& eudwds<ksy usvkfnokfl ; ka dsÅij fdl idkj tknwdj fn; k Fkk \¼K-SA½
 izu 11& ?kukum viuh ihMk dks iou dsek/; e l sfdl idkj 0; Dr fd; k gS\¼K-SA½
 izu 12& ckn' kkg us ?kukum dks njckj l sD; ka fudky fn; k Fkk \ l e>kb; A ¼U-SA½
 izu 13& ?kukum ds dk0; xr fo'kSkkrkvka dk o.ku dhft, \ ¼U-SA½
 izu 14& p?kukum dh dk0; xr l gtrk l siwkz gB bl dFku dh i f"V dhft, \¼U-SA½
 izu 15& l nk eku gks iøpu djrs] ¼U-SA½
 ftl dk og vflrRo dgka
 bu i fDr; ka eafufgr vydkj dks Li"V dhft, \

&&00&&

bdkbZ & 05

ešre ykska l snij gpi & xtkuu ek/ko eŋDrcksk
phuh Qjhokyk & egknøh oekZ rhuka dkyka dh i dŋŮk; kŋ
fglnh fodkl Øe ifjp;
y?kq mŮkjh; izu

- izu 1& dfo eŋDrcksk vl Qyrk dsckjs ea D; k Hkkouk, ; 0; Dr djrsgŋ \ ½K-VSA½
- izu 2& eŋDrcksk ds vuŋ kj dks l h i hMk l R; gS \ ½K-VSA½
- izu 3& ^ijh nŋu; k l kQ djus ds fy, egrj pkfg, ** bl dFku dks Li "V dhft, A ½U-VSA½
- izu 4& phuh Qjhokyk ek; ds ifr fdl izdkj dh Hkkouk 0; Dr djrk Fkk \ ½U-VSA½
- izu 5& phuh Qjhokyk uscp i u ea dks & dks l sd "V ka dk l keuk fd; k \ ½U-VSA½
- izu 6& phuh Qjhokyk vi uscgu dsckjs ea dks l h ckra yŋ [kdk dks crkrk gS \ ½U-VSA½
- izu 7& vkfndky dh rhu fo'kŋkrk, ; fyf [k, A ½U-VSA½
- izu 8& HkfDrdky ds rhu dfo; ka, oa i R; d dh , d&, d jpuk dk uke fyf [k, A ½K-VSA½
- izu 9& jhfrdky dks Ůkackj dky D; ka dgk x; k gS \ ½U-VSA½
- izu 10& izfrokn ds rhu yŋ [k.k fyf [k, A ½U-VSA½
- izu 11& ppkn dk egg V<k gB bl dfork ds dforkdkj dks gS \ ½K-VSA½
- izu 12& dfo usfdl cPph dks mnkgj.k ds : i ea i Lrŋ fd; k gS \ ½K-VSA½
- izu 13& beŋu; kŋ fdl dk irhd gS \ ½K-VSA½
- izu 14& l syŋ & Mkt fdl dk irhd gS \ ½K-VSA½
- izu 15& egknøh oekZ fdl ; ŋ dh i fruf/k dfof; =h gS \ ½K-VSA½
- izu 16& egknøh oekZ dh x | 'kŋh ds nks : i dks & dks l sgS \ ½K-VSA½
- izu 17& js [kfp= yŋ ku i j j k dks i k j k djus dk Js fdl dks gS \ ½K-VSA½
- izu 18& phuh Qjhokyk* ds fdl 'kŋ l segknøh oekZ ukjt gkrh gS \ ½U-VSA½

izu 19&	ˆphuh Qjhokyk* ea phuh ds vka[kka dk jax dŋ k Fkk \	½K-VSA½
izu 20&	euŋ; dks l d kj l s ckaikus okyk fo/kkrk dksu gs\	½K-VSA½
izu 21&	fglnh l kfgR; dks fdrus dkyka ea cka/k x; k gs\	½K-VSA½
izu 22&	vk/kfud dky dks fdrus ; xka ea cka/k x; k gs\	½K-VSA½
izu 23&	t; 'kadj iz kn ds fdUgha nks ukVdka ds uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 24&	dgkuh ds iæŋk rRoka ds uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 25&	ukVd ds iæŋk rRoka ds uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 26&	, dka dh ds rRoka ds uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 27&	js[kkfp= fdl s dgrs gŋ\	½K-VSA½
izu 28&	iæpn ds dkbZ nks ifl) mi U; kl ka ds uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 29&	ˆVKs* dk ijk uke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 30&	iz ksokn ds tud dksu gs\	½K-VSA½

y?kqñkjh; izu

izu 1&	l lej.k , oaj[s[kkfp= ea dkbZ pkj varj fyf[k, \	½U-SA½
izu 2&	thouh rFkk vkRedFkk ea varj Li"V dhft, \	½U-SA½
izu 3&	fji ksrkt l sD; k vk'k; gŋ fdUgha rhu fo'kŋkrkva dk o.ku dhft, \	½U-SA½
izu 4&	ukVd ea l ðkn ; k dFkŋ dFku dk D; k egRo gs\	½U-SA½
izu 5&	fucak dh l oæku; ifjHkk"kk fy[krs gq dkbZ rhu 'ksy; ka ds uke fyf[k, \	½U-SA½
izu 6&	fglnh l kfgR; dks fdrus dkyka ea cka/k x; k gs ml ds uke rFkk l e; kof/k fyf[k, \	½K-SA½
izu 7&	Hkkj rŋnq; x ds fucakka dh fo'kŋkrk, a fyf[k, \	½U-SA½
izu 8&	dfo us ijh nfu; kj l kQ djus ds fy, egUkj dh vko'; drk D; ka crykbZ gs\	½U-SA½

- izu 9& prġgkjh ij.kkvka l s ejh ij.kk bruh fhkju gß dfo us ,đ k D; ka dgk gS \
l e>kb; A ¼K-SA½
 - izu 10& puh Qjhokys ds 0; fDrRo dk l f{klr ea o.kũ dhft, \ ¼U-SA½
 - izu 11& puh Qjhokys dk vi uh eka ds i fr D; k Hkkouk Fkh \ l e>kb; sA ¼U-SA½
 - izu 12& egknõh oekZ useka dh egũkk dksfdl izdkj iLrġ fd; k gS \ fyf[k; A¼A-SA½
 - izu 13& puh oL= foØrk dseqk&epkvka dk o.kũ dhft, \ ¼U-SA½
 - izu 14& puh Qjhokyk ea puh ik= dscpi u dk l f{klr ea o.kũ dhft, \ ¼U-SA½
 - izu 15& fuEufyf[kr dFku dk vk'k; Li"V dhft, \ ¼U-SA½
- þ, d eqk vknz uhfyeke; h vka[ka ds l kFk Lej.k vkrk gSft l dh] ekũ Hkfixek
dgrh gSge dkcũ dkfi ; ka ugha gß

&&00&&

bdkbz & 06

I á; k I ðnjh& ia I w Zkar f=i kBh fujkyk]
 Ýh LVkby xokgh&dcdk gkFkj I hj Nm&I oš k] dqMfy; k] Nli ;] dfoÜk
 vfr y?kqñÜkj; izu

- izu 1& vkl eku 'kCn ds pkj i ; kž okph : i fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 2& I á; k ds I e; dks vkl eku I smrj jgh gS\ ½K-VSA½
- izu 3& I á; k I ðnjh dfork eadfo vujkx c<us ij D; k djrk gS\ ½U-VSA½
- izu 4& ^Ýh LVkby xokgh* fdl fo/kk ds vlr xž vkrk gS\ ½K-VSA½
- izu 5& >Mkey us>Bh xokgh nus ds fy, fdl scyk; k \ ½K-VSA½
- izu 6& epnes dk QŠ yk fdl ds i {k eagyk \ ½K-VSA½
- izu 7& I oš k Nm eadrus o.kž gksr gS\ ½K-VSA½
- izu 8& I oš k Nm ds izdkj ka dsuke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 9& dqMfy; k] NUn fdu&fdu NUnka I sfeydj curk gS\ ½K-VSA½
- izu 10& NUn dh i fjHkk"kk fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 11& I á; k I ðnjh dfork eadfo us I á; k dks fdl : i ea ekuk gS\ ½K-VSA½
- izu 12& frfejky I sD; k vfHki k; gS\ ½U-VSA½
- izu 13& I á; k I ðnjh dfork eadfo us fdl izdkj dh Hkk"kk dk iz kx fd; k gS\ ½K-VSA½
- izu 14& fujkyk th us vi us izfr iæ dks fdl 'kSyh ea fpf=r fd; k gS\ ½U-VSA½
- izu 15& Nk; kokn ds iæq[k nks dfo; ka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 16& gkL; 0; æ dks i k&I kfgr djus ds fy, fdl ij Ldkj dk vkjkk fd; k x; k Fkk\ ½K-VSA½
- izu 17& ^Ýh LVkby xokgh* 0; X; ea t t usfe- HkVukxj ij fdrus: i ; sdk Qkbu fd; k gS\ ½K-VSA½
- izu 18& I R; iky fdruh Hkk"kk ea xokgh nus dh ckr djrk gS\ ½K-VSA½

izu 19&	Nn ds vaka dsuke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 20&	x.k ds izdkja dsuke fyf[k, \	½K-VSA½
izu 21&	dfoùk Nn dk mnkgj.k fyf[k, \	½K-VSA½
izu 22&	dqMfy; ka eafdrus pj.k , oae=k, agkrh gS\	½K-VSA½
izu 23&	þfl fl j ea 'kf'k dks l : i i koal forkÅB mi ; Þr i ðDr fdl Nn dk mnkgj.k gS\	½U-VSA½
izu 24&	l oş k Nn ds izdkj fyf[k, \	½K-VSA½

y?kq mÙkj; izu

izu 1&	iÑfr ea l á; k ds l e; ekş fdl izdkj l oð; klr gks tkrk gS\ l e>kb; A	½U-SA½
izu 2&	l w ðkr f=i kBh fujkyk dh rhu dk0; xr fo'kşkrk, j fyf[k, A	½U-SA½
izu 3&	eÞr Nn ds rhu y{k.k fyf[k, A	½U-SA½
izu 4&	xokg l R; i ky us [kkÅky ds di Mka ds ckjs ea vi uh xokgh ea D; k dgk \	½K-SA½
izu 5&	l R; i ky dspfj= dh rhu fo'kşkrk, j fyf[k, A	½U-SA½
izu 6&	ˆYh LVkby xokgh** , dka dh ds mnas; fyf[k, A	½U-SA½
izu 7&	dfoùk Nn dh fo'kşkrk, j fyf[k, A	½U-SA½
izu 8&	Nli; Nn dk mnkgj.k nhft, A	½U-SA½
izu 9&	ˆYkfj Hkjs vfr 'kşkrk'; ke tþ rş h cuh fl j l qj pks/h** & bu i ðDr; ka eadkş l k Nn gS\ ml Nn ds nks y{k.k fyf[k, A	½U-SA½
izu 10&	ˆY kft prjx l ş vax eameax /kkfj] l j tk fl okth tax thru pyr gSA** bu i ðDr; ka eadkş l k Nn gS\ ml Nn ds nks y{k.k fyf[k, A	½U-SA½
izu 11&	l á; kl þnjh dh l þnjrk dk o.ku dhft, \	½U-SA½

- izu 12& I á; k I ťnjh I cdksfiz D; ka gS\ crykb; A ¼U-SA½
- izu 13& dfo us , d k D; ka dgk gSfd I á; k gkus ij I kjk I á kj ekš gks tkrk gS\ ¼U-SA½
- izu 14& dkdk gkFkj I h th dk I kfgR; ea dkš I k LFKku fu: fir gS\ vius 'kCnka ea fopkj izdV dhft, \ ¼U-SA½
- izu 15& I R; icy xokgh dsfy, D; ka I ger gqk \ ¼U-SA½
- izu 16& eŦr Nm dh fo'kškrk, afyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 17& dfo us I á; k I ťnjh dk ekuohdj .k fd; k gA mnkgj .k nđj Li "V dhft, \ ¼U-SA½
- izu 18& I w kZr ds I e; izdfr eagkusokys ifjorž dk o.kž 'I á; k I ťnjh* dfork ds ek/; e I sl e>kb; sA ¼U-SA½
- izu 19& pÝhLVkby xokghš 'kh"kd ds vkspr; ij viuk fopkj izdV dhft, \ ¼U-SA½

&&00&&

bdkbz & 07

uksk fogkj & I fe=kulnu i r] fulnk j l & gfj'kdj i j l kbz
I hkk"kpunz cksl dk i = & , u-l h- dsydj dsuke & I hkk"k panz cksl
vfr y?kpnUkjh; izu

- izu 1& I fe=kunu i r fdl ; q ds dfo gā \ ½K-VSA½
- izu 2& uksk fogkj dfork ea n'keh dk plnek fdl ds l eku i rhr gks jgk Fkk \ ½K-VSA½
- izu 3& tle vksj ej.k dschp dksu I h i fØ; k fujrj pyrh jgrh gā \ ½K-VSA½
- izu 4& ys[kd dsfe= us tc mlga Hkqt kvka ea tdl Mk rc mlga fdl dh ; kn vkbz \ ½K-VSA½
- izu 5& fulnk dk mnxe fdl I sgkrk gā \ ½K-VSA½
- izu 6& geskk funk ea rYyhu jgus okys fundka dks fdl Js kh ea j [kk x; k gā \ ½K-VSA½
- izu 7& I hkk"kpunz cksl us ; g i = fdl sfy [kk Fkk \ ½K-VSA½
- izu 8& ^xhrrk Hkk; ; * dh jpuk fdl us dh Fkh \ ½K-VSA½
- izu 9& ekMys tsy fdl LFkku ea gā \ ½K-VSA½
- izu 10& ykdekl; fryd dks dksu I h chekj h Fkh \ ½K-VSA½
- izu 11& i rth dks l kfgR; , dkneh i j Ldkj fdl jpuk ij feyk Fkk \ ½K-VSA½
- izu 12& i rth ds vuq kj thou fdl ds l eku gā \ ½K-VSA½
- izu 13& unh dse/; fLFkr }hi dksns [kdj] uksk fogkj dfork eadfo D; k dYi uk djrs gā \ ½K-VSA½
- izu 14& uksk fogkj dsfy, dfo fdl igj tkrsgā \ ½K-VSA½
- izu 15& uksk dh pky fdl ds l eku Fkh \ ½K-VSA½
- izu 16& uksk fogkj dfork ea pknuh jkr ea ty dh I rg ds h fn [kkbz ns jgh Fkh \ ½K-VSA½
- izu 17& I l kj dh thou : ih uksk dks i kj dksu yxkrk gā \ ½K-VSA½

- izu 18& dfo us v) pUnz dh rnyuk fdl I sdh gS\ ½K-VSA½
- izu 19& Ny dk /krjk"Vª I svkfyæu dsfy, fdl svkxsc<kuk pkgf, \½K-VSA½
- izu 20& dksu viuh I I jky vk; k vksj fdl ds I kFk cBdj rhu ?ka/s rd funk djrk jgk\ ½U-VSA½
- izu 21& funkjl dN ykxka dsfy, Vkfud ds I eku D; ka gS\ I e>kb; A½U-VSA½
- izu 22& 0; fDr >B dk iz kstu dc djrk gS\ ½K-VSA½
- izu 23& fdu 0; fDr; ka ds eqk I sgeskk >B gh fudyrk gS\ ½K-VSA½
- izu 24& ys[kd us I cl sc<k bZ; kzywfdl sdgk gS\ ½K-VSA½
- izu 25& pfunk 'kcn jI kyß ; g fdl us dgk gS\ ½K-VSA½
- izu 26& I Hkk"kpUnz ckd us dgka I si = fy[kk Fkk \ ½K-VSA½
- izu 27& fryd us dkjkokl dk vf/kdkak I e; dgka 0; rhr fd; k Fkk \ ½K-VSA½
- izu 28& frydth ekMys ty eafdrus o"kkard jgs\ ½K-VSA½
- izu 29& 'kdjpk; Z vksj jkekuqt dksu Fks\ ½K-VSA½

y?kq mÜkj; izu

- izu 1& uko ds/kkjk dschp igpusij dfo dseu eadksu I h Hkkouk, j mRi Uu gksh g& I e>kb; A ½U-SA½
- izu 2& i rokj dh xfr'khyrk I sty eafdl rjg dh gypyagksh g&\ o.ku dhft, A ½U-SA½
- izu 3& thou ds'kk'or mnxe ds I æk eadfo us dksu I sfopkj vfHk0; Dr fd, gS\ I e>kb; s\ ½U-SA½
- izu 4& I fe=kunu iarth dks iNfr dk I pekj dfo D; ka dgk x; k gS\ ½U-SA½
- izu 5& ^ kbDyksu* 'kcn dk iz ksx ys[kd gfj 'kdj ijI kbZ th usfdl I mHkZ eafd; k gS\ Li"V dhft, A ½U-SA½
- izu 6& ge vius i rrys dks vadokj eadc vksj D; ka ns nrs g&\ ½U-SA½
- izu 7& ^bz; kZ }Sk I si fj r funk* dsckjseay[kd usfdl izdkj I sfopkj 0; Dr fd, \

	bl dk o.kū dhft, \	¼U-SA½
izu 8&	ekMys ty dsokMZ dsckjs ea ys[kd th usD; k fy[kk gS\ crykb; s\	¼K-SA½
izu 9&	cekZ ns'k dh tyok; qdS h Fkh \	¼K-SA½
izu 10&	ykdckU; fryd dks fo'o ds egki q "kka dh i Eke i fDr ea LFkku D; ka feyuk pfg, \	¼U-SA½
izu 11&	i rth fdl fopkj/kkj ds dfo Fks \ I e>kb; s\	¼K-SA½
izu 12&	uksk fogkj dh I q[kn vutkfr , oa ikdfrd I kS; Z dk o.kū vi us 'kCnka ea dhft, \	¼U-SA½
izu 13&	unh ds nksuka rVka dks nks ckgka ds I eku D; ka ekuk x; k gS\	¼U-SA½
izu 14&	T; kRl kykdhr I hfi ; ka fdl s vkSj D; ka ekuk gS\	¼K-SA½
izu 15&	uksk fogkj ds vfire pj.k eadfo dsgn; ea dks & dks I sfopkj mRi lUu gq \ 'I kkk" k plnz ckd dk i=* ea fyf[k, \	¼U-SA½
izu 16&	ys[kd vi usfe= I sfdl izdkj feys \ I e>kb; s\	¼U-SA½
izu 17&	'fe'kujh* fullnd dh fo'kSkrk fyf[k, \	¼U-SA½
izu 18&	e/; jkf= ea unh dh ikdfrd n'kk dk fp=.k dhft, \	¼U-SA½
izu 19&	dN ykx funk dks viuh imth I e>rs gS D; ka \	¼U-SA½
izu 20&	vknu >B ckyusokys0; fDr dk LoHkko fdl izdkj dk gkrk gS \ I e>kb; s\	¼S-SA½
izu 21&	I kkk" k plnz ckd us ty dk o.kū fdl izdkj fd; k gS \ mYys[k dhft, A	¼U-SA½
izu 22&	ykdckU; fryd us cnh thou ea izdr ds fu; eka I s dS s VDDj fy, \ I e>kb; s\	¼S-SA½

&&00&&

bdkbz & 08

I g; kx Je vks 'kkar & jke/kkjhfI g fnudj]
 vk'kk I x& t; 'kadj iZ kn] pjdH vm ejdh ¼ykd dFkk¼
 NRRhl x<h dfork, j okD; I j puk
 vfr y?kqñÜkjH; itu

- izu 1& jke/kkjhfI g fnudj dksKkui hB ijLdkj fdl j puk dsfy, i nku fd; k x; k\
¼K-VSA½
 - izu 2& euqt 'kCn ds pkj i; kZ okph : i fyf[k, A ¼K-VSA½
 - izu 3& fnudj th fdl okn ds dfo gā\
¼K-VSA½
 - izu 4& cEgk dk vfhky[k dksu i <fs gā\
¼K-VSA½
 - izu 5& t; y{eh ds l eku dksu mfnr gpZ\
¼K-VSA½
 - izu 6& ^vk'kk I xZ vāk fdl egkdK0; I sfy; k x; k \
¼K-VSA½
 - izu 7& t; 'kadj iZ kn fdl okn ds dfo Fks\
¼K-VSA½
 - izu 8& I epz fdl dk xku dj jgk Fkk \
¼K-VSA½
 - izu 9& ^pjdH vÅ ejdh* I kfgR; dh fdl fo/kk ds vUrZr vkrk gS\
¼K-VSA½
 - izu 10& ^pjdH vÅ ejdh* fdl ckyh eafy[kk x; k gS\
¼K-VSA½
 - izu 11& ^xkBku* vks ^Fkkj dñ* 'kCn dk vk'k; Li"V dhft, \
¼K-VSA½
 - izu 12& cktHh us pjdH dksD; k fn; k \
¼K-VSA½
 - izu 13& NRRhl x<h dqMfy; k; eadfo teukiZ kn dl kj us ØkK ds l cdk ea dksu I h
 Hkkoukvka dh vfhK0; fDr dh gS\
¼K-VSA½
 - izu 14& dke djusokyk I tugkj D; k dgykrk gS\
 I e>kb; s\
¼U-VSA½
 - izu 15& fdl ku dfork dsek/; e I sdfo mek'kadj frokjH fdl ku dh fdl voLFkk dk
 fp=.k dj jgs gā\
¼U-VSA½
 - izu 16& funZ kkuñ kj okD; ka ea ifjorZu dhft, A ¼U-VSA½
- ¼1½ fctyh ds [kalks dks er Nqyks ¼feJ okD; ½
- ¼2½ eā i <kbZ ds I kFk&l kFk ukSjH Hkh djrk gWA ¼ a Dr okD; ½

	1/8½ ; g cgr I ŋnj n' ; gSA 1/40Le; okpd½	
izu 17&	okD; 'kq) dhft, &	1/4U-VSA½
	1/4½ jke vks I hrk ou tk jgh gδA	
	1/2½ vki iLFkku djksA	
	1/8½ JhÑ".k dsvusdka uke gδA	
izu 18&	okD; jpuk dh fo'kškrk, j crkb; sA	1/4U-VSA½
izu 19&	vFkZ dh n"V I sokD; dsfdrusHkn fd, x, gδ \ uke fyf[k, A 1/4K-VSA½	
izu 20&	jpuk dh n"V I sokD; ds i djkjka dsuke fyf[k, A	1/4K-VSA½
izu 21&	fnudj th dks moZkh uked egkdK0; dsfy, dkš I k ijLdkj feyk \	1/4K-VSA½
izu 22&	fnudj th dks 1972 eaKkuihB ijLdkj fdl egkdK0; dsfy, feyk Fkk \	1/4K-VSA½
izu 23&	fnudj th ds dkbZ nks egkdK0; dsuke fyf[k, \	1/4K-VSA½
izu 24&	dfo ds vuq kj egkHkkjr dh ; q) dk D; k dkj.k Fkk \	1/4U-VSA½
izu 25&	^l g; ks Je vks 'kkār* dfork eaI Hkh 0; fDr fdl dsI eku fodkl djuk pkgrs gδ \ I e>kb; s \	1/4U-VSA½
izu 26&	id knth ds dkbZ nks [k.M dk0; dsuke fyf[k, \	1/4K-VSA½
izu 27&	dfo us iFoh dk ekuohdj.k fdl : i eafd; k gS \	1/4K-VSA½
izu 28&	egkiy; ds i' pkr~i dfr dk eq[k dš k yx jgk Fkk \	1/4K-VSA½
izu 29&	egkiy; ds i' pkr~fdI __rqdk vkxeu gqk \	1/4K-VSA½
izu 30&	blnuhyef.k egkp"kd dk vFkZ fyf[k, \	1/4K-VSA½
izu 31&	dkyjkf= ijkftr gkdj dgka fNi tkrh gS \	1/4K-VSA½
izu 32&	m"kk ds i dV gkus ij i dfr dš h fn[kkbZ ns jgh Fkh \	1/4K-VSA½
izu 33&	pgdh vks ejdh dkš Fkh \	1/4K-VSA½
izu 34&	pgdh dks jkLrseal cl sigys dkš feyk \	1/4K-VSA½
izu 35&	pgdh dks ykS/rs I e; cj usD; k fn; k \	1/4K-VSA½

- izu 36& NÜkhl x<h ykd xhr ds dkbz nks dfo; ka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 37& djebrk rFkk vCm+dk vFkz fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 38& dfo us Hkþ; ka dk Hkxoku fdl s dgk gS\ ½K-VSA½
- izu 39& dfo us ukjh dks ukjk; .kh D; ka dgk gS\ ½K-VSA½

y?kq mÜkj; izu

- izu 1& ekuo ds eq[kHkx I eku u gkus ij dks I h fLFkrh fufeZ gkxh \ ½U-SA½
- izu 2& eut; fdl izdkj I s'kadk vkj Hk; ea Qd k gqk gS\ ½U-SA½
- izu 3& bZoj usekuo dks/kjrh ij dks&dks I s I qk inku fd, gñ\ ½K-SA½
- izu 4& eut; dks dks&dks I h 'kfDr bZoj us inku dh gS\ ½K-SA½
- izu 5& fge I Ñfr ij vkyd fc[kjus dh ryuk dfo usfdl I s dh gS\ ½K-SA½
- izu 6& fl akqI st ij /kjk o/k dh dYiuk iz knth usfdl rjg dh gS\ ½U-SA½
- izu 7& iÑfr ds 'kfDr fpUg D; ka detkj iM+x, \ ½U-SA½
- izu 8& pijdh vkj ejdh ds pfj= eaD; k vlrj gS\ Li"V dhft, A ½U-SA½
- izu 9& ykd I kfgR; fdl s dgrs gñ\ ½K-SA½
- izu 10& ^; s/kjrh djebk ds g; * i k B I s rñgaD; k ij .kk feyrh gS\ ½U-SA½
- izu 11& NRrhl x<h dqMfy; k; ea ukjh dh egkurk dk o.ku fdl izdkj fd; k x; k gS\ ½U-SA½
- izu 12& funñ kkuq kj okD; ea ifjorU dhft, & ½K-SA½
 - ¼½ yky Vki h okyk yMedk ejk Hkkbz gSA ¼eJ okD; ½
 - ½½ tc I w kn; gqk rc fdl ku [kr py x; k A ¼ jy okD; ½
 - ¾½ vkt i kuh cjl xk A ¼ ang okpd okD; ½
- izu 13& okD; 'kq dhft, & ½K-SA½
 - ¼½ ly/ ea cPps dks j [kdj [kkuk f[kykvka A
 - ½½ eus, d Qny dh ekyk cukbz A

1/3½	ekgu cgr nhuka ckn vi us ufugky vk; k A	
izu 14&	euŋ; ea ubZ phTka dks tkuus dh ftKkl k D; ka gksrh gŋ \	1/4-SA½
izu 15&	dfo us HkkX; okn dk [k.Mu D; ka fd; k gS \	1/4-SA½
izu 16&	HkkX; okn , oa de bkn ea vrj fyf[k, \	1/4-SA½
izu 17&	iy; ds i' pkr~i dfr ea D; k&D; k ifjorZu gq \	1/4-SA½
izu 18&	i dfr ds dk; Z0; ki kj dks ns[kdj euq pfdR D; ka gks tkrs gŋ \	1/4-SA½
izu 19&	pg dh dh HkkHkh us ml ds l kFk : [kk 0; ogkj D; ka fd; k \	1/4-SA½
izu 20&	ej dh dks l gjghu xk; ekjus dks D; ka nkŋ/ŋ \	1/4-SA½
izu 21&	ej dh dh nqŋr D; ka gŋZ \	1/4-SA½
izu 22&	pg dh vi us HkkbZ dks ns[kdj Hkko fogy D; ka gŋZ \	1/4-SA½
izu 23&	ikB; iŋrd ds NŪkhl x<h ea dkbZ pkj iŋDr; ka fyf[k, \	1/4-SA½
izu 24&	dfo usfdl ku dks tkxrs jgus ds fy, D; ka dgk gS \	1/4-SA½

nh?kZ mŪkjh; izu

izu 1&	uhpsfn; sx; si kāk dk l iŋ æ vFkZ dhft, & l cdkseŋr iŋk'k pkfg, l cdkseŋr l ehdj .kA ck/kk&jfgr fodkl] eŋr vk'k dkvka ea thouA mnfHkt fuHkpkgrs l Hkh uj c<uk eŋr xxu eA vi uk pje fodkl <uk fdl h iŋkj Hkŋu eAA	1/4A-LA½
izu 2&	fuEu iŋDr dk l iŋ æ vFkZ fyf[k, \	1/4-LA½
	og fojkV Fkk ge ?kksyrk] u; k jæ Hkjus dks vktA dkŋ \ gŋk ; g izu vpkud] vŋj dŋgy dk Fkk jkt AA	
izu 3&	t; 'k d j iŋ kn dk l kfgR; ea LFkku fu: fir dhft, rFkk muds }kj k jfpr] nks [k.M dk0;] nks ukVd rFkk nks dgkuh l æg ds uke fyf[k, \	

izu 4& jke/kkjh fl g 'fnudj* dk l kfgR; d ifjp; fuEukuđ kj nhft, & ¼U-LA½
 1- nksjpuk,a 2- Hkko i{k 3- dyk i{k 4- l kfgR; ea LFkku

okD; l jpuk l s izu

vfr y?kqñÙkj; izu

izu 1& vFkZ dh nf"V l sokD; ds Hkn fyf[k, \ ¼K-VSA½

izu 2& okD; ds v& dks&dks l sgfyf[k, \ ¼K-VSA½

izu 3& feJ okD; fd l sdgrsg& \ ¼K-VSA½

y?kqñÙkj; izu

izu 1& fuEufyf[kr okD; ka dks 'kq) djds fyf[k, ¼K-SA½

1- ea Hkñ[k l s Hk; ðj 0; kdgy Fkka

2- og cgr vf/kd l ðnj g&

3- xk; gjh ?kkl [kkrh g&

izu 2& jpuk dh nf"V l sokD; fdrus izlkj ds gkrs g& mudsuke fyf[k, \ ¼K-SA½

izu 3& fuEu okD; dks fu"kskokpd okD; ea ifjofrñ dhft, & ¼K-SA½

l wZi wZfn'kk eamfnr gkrs g&

&&00&&

bdkbz & 09

i = y[ku] vi fBr x | ká k

nh?kz mÜkjh; izu

i = y[ku

- izu 1& vi usuxj ds LokLF; vf/kdkjh dks vkonu i = fyf[k, ftl ea Qkbyfj; k dh nok exokus dk fuonu fd; k x; k gks A 1/8-LA 1/2
- izu 2& vi uh 'kkyk ds i kpk; Z dks vkonu i = fyf[k, ftl ea 'kkyk i fj l j dh LoPNrk grq vu j k k fd; k x; k gks A 1/8-LA 1/2
- izu 3& vi uh 'kkyk ds i kpk; Z dks vkonu i = fyf[k, ftl ea Jakh_f'k ds vkJe ds i; Mu grq vu efr ekah xbZ gks A 1/8-LA 1/2
- izu 4& ftyk/kh'k dks, d f'kdk; rh i = fyf[k, ftl ea uxj ds i ed k p k d ea vk, fnu tu l Hkk ds vk; kstu l s'kkyk ds v/; ki u ea voj k k dh f'kdk; r dh xbZ gks A 1/8-LA 1/2
- izu 5& fuEufyf[kr x | ká k dks i < e j ml ds uhps fy[ks x, iz uka ds mÜkj fyf[k, A 1/8-LA 1/2
- izu 6& l fpo] ek/; fed f'k{kk e. My NÜkh l x < + j k; ij dks d {kk 12oha dh vad l p h ea ekrk ds uke dks l qkkjus grq vkonu i = A 1/8-U-LA 1/2
- izu 7& vi usLFkkuh; i fyl Fkkuk i Hkkjh dks/ofu foLrkjd ; æ ij i frcdk yxkus grq vkonu i = fyf[k, A
- izu 8& vi uh 'kkyk ds i kpk; Z dks v/kbkf"kd i j h {kk ea l fEefyr ugha gkus ds mfpr dkj .kka dks crkrs gq vkonu i = fyf[k, A
- izu 9& vi usuxj ds uxj i kfydk vf/kdkjh dks i = fyf[k, ftl ea vi us ek g Yys ds l kQ&l Qkbz ds ckjs ea mYys[k gks A
- izu 10& vi uh ekrk dks i = fyf[k, ftl ea vki ds v/; ; u dk mYys[k gks A
- izu 11& vi usfe= dksc/kkbzi = fyf[k, ftl ij ml ds i h-bZVh- eap; u gkus dk mYys[k gks A
- izu 12& fuEufyf[kr x | ká k dks i < e j ml ds uhps fy[ks x; s iz uka ds mRrj fyf[k, & 1/8-LA 1/2

jk"Vh; pfj= dk fodkl gh izkra= dk vk/kkj gA fdl h Hkh jk"V^a dh uho ml ds
 jk"Vbkl ; ka ds pfj= ij vk/kkfjr gA ftl jk"V^a ds ukxfj dka dk pfj= ftruk
 egku gksxk ml dk Hkfo"; Hkh mruk gh egku gksxkA izkra= ds fØ; kUo; u ea
 jk"V^a ds pfj= dh j{kk vko'; d gA pfj= l sufrdrk dk fodkl gkrk gA

vifBr x | kAk

izu 13& fuEufyf[kr x | kAk dks i < e j ml ds uhpsfy [ks x, izuka ds mUkj fyf[k, &
1/8-LA 1/2

i ; kbj.k inlk.k ijekRekñr ugha vfi r qekuñr gSA tkml usixfr ds
 uke ij fd; s gSA vkt ty] ok; q l Hkh dñ inñ'kr gks ppk gSA 'kkj] /kq/kj
 vokñuh; xñ ka dk feJ.k xlkj l eL; k cu ppk gSA ; g l Ei wkZ ekuork ds
 fy, , d [kyh vkj ej.k l sl ãñ/kr gSA bl ds l e{k ekuork cksñh cu ppk gA

izu 1& mDr vifBr x | kAk dk mfpr 'kh"kd fyf[k, A

izu 2& ekuork dsfy, [kyh ppkñh D; k gS \

izu 3& i ; kbj.k inlk.k fdl usmRiUu fd; k gS \

izu 14& fuEufyf[kr x | kAk dks i < e j ml ds uhpsfy [ks x, izuka ds mUkj fyf[k, &
1/8-LA 1/2

vfga k Hkh l R; dk ij d : i gSA vfga k dk 0; ogkj l R; gSA vfga k eanñ js
 ds vf/kdkjka dh fo'kñkdj tho/kkfj; ka dh Lohñr jgrh gSA vfga k eul k]
 okpk] deZkk rhuka l sgkrh gSA vfga k ds i hNs thvks vkj thus nks dk fl) kar
 jgrk gSA t gk; vfga k dk eku ugha ogk; ekuork ugha A

izu 1& mi ; ðr x | kAk dk mfpr 'kh"kd fyf[k, A

izu 2& vfga k eafdl dh Lohñr jgrh gS \

izu 3& vfga k ds i hNs fdl dk fl) kar jgrk gS \

izu 15& fuEufyf[kr x | kAk dks i < e j ml ds uhpsfy [ks x, izuka ds mUkj fyf[k, &
1/8-LA 1/2

f'k{kk ba ku dks ba ku cukrh gSA vkt ds Hkkñrdoknh ; x eaf'k{kk dk
 e[; mnñs ; l qk ikuk jg x; k gSA vxstksusbl nsk eavi uk 'kkl u pykus
 dsfy, , d h f'k{kk dksmi ; ðr l e>k gSfdUrq; g fopkj/kkj gekjh eku; rk ds

foijhr gSA vkt dh f'k{kk izkkyh , dkaeh gSA ml ea 0; ogkfjdrk dk vHkko
gSA Je dsifr fu"Bk ugha gSA

izu 1& f'k{kk dk eq; mnas; D; k gS\

izu 2& vkt dh f'k{kk izkkyh ds h gS\

izu 3& mi; Dr x|kak dk mfpr 'kh"kd fyf[k, A

izu 16& fuEufyf[kr x|kak dks i<ej ml dsuhpsfy[ks x, izuka ds mukj fyf[k, &
1/8-LA 1/2

vkyL; eut; ds'kjhj vksj eu dk l cl scMk 'k=qgSA tks 0; fDr
vki h gkrk gS og l nb vi us dks vl gk; egl d jrk gSA tjk l h eq hcr
vkusij ml ds gkFk&ikb Qny tkrsgs vksj og bz oj dks i pkrk gsrHk rks; g
dgkor ipfyr gS& ^no&nb vki h i pksA** vki h 0; fDr l nb nhu&ghu
cuk jgrk gS vksj l ekt dh utjka eafxj tkrk gSA

izu 1& bl x|kak dk mfpr 'kh"kd nhft, A

izu 2& eut; dk l cl scMk 'k=qdks gS\

izu 3& dks l h dgkor ipfyr gS\

izu 17& fuEufyf[kr x|kak dks i<ej ml dsuhpsfy[ks x, izuka ds mukj fyf[k, &
1/8-LA 1/2

; pk oxzdk efLr"d ub&ubzckrkadh vksj T; knk nkMrk gSA ml eavl;
oxzds 0; fDr; ka l svf/kd vkoak vksj 'kfDr gkrh gSA bl voLFkk ea; fn l gh
f'k{kk vksj mfpr ekxh'kz ughafeysrks; gh 'kfDr vksj ij .kk fuekzk ds LFkku
ij fouk'k dh vksj ys tkrh gSA fcxMuis vksj cuus dh ; gh vk; qgkrh gSA

izu 1& bl x|kak dk mfpr 'kh"kd nhft, A

izu 2& ; pkoLFkk eafmfpr ekxh'kz ughafeysrks D; k gkrk gS\

izu 3& ; pkvka eavl; oxk dh vi fkk D; k gkrk gS\

&&00&&

bdkbz & 10
fucak ys[ku

- izu 1& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij fucak fyf[k, & 1/8-LA1/2
 1/4 1/2 ; φk 'kfdR
 1/2 1/2 Hkkjr ea l k{kjrk dk ipkj
 1/3 1/2 jk"Vh; , drk , oav[kM/rk
 1/4 1/2 NRRhl x<+jKT; & fodkl dh l Hkkouk, j
- izu 2& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij fucak fyf[k, & 1/8-LA1/2
 1/4 1/2 Hkkjr ea dEl; Wj Økfr A
 1/2 1/2 l fgR; vkj l ekt
 1/3 1/2 cjkstxkj dh l eL; k
 1/4 1/2 Hkkjrh; ukjh dh l eL; k , oafunku
- izu 3& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij fucak fyf[k, & 1/8-LA1/2
 1/4 1/2 Hkkjrh; l LÑfr dk egRo
 1/2 1/2 vkrdokn dh l eL; k
 1/3 1/2 ty l j{k.k dsmik;
 1/4 1/2 v{k; mtkl
- izu 4& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij fucak fyf[k, & 1/8-LA1/2
 1/4 1/2 egakbz dh l eL; k , oafunku
 1/2 1/2 uDI yokn dh l eL; k
 1/3 1/2 fo | kFkhz thou vkj vuqkkl u
 1/4 1/2 ; fn eS izkkuea-h gkrk A
- izu 5& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij fucak fyf[k, & 1/8-LA1/2
 1/4 1/2 njn'kz dk egRo
 1/2 1/2 fØdV ep dk vkj[kka ns[kk gky
 1/3 1/2 ijfgr l fj l /kje ufga Hkkbz
 1/4 1/2 ik'pkR; l LÑfr dk dq Hkko A
- izu 6& uhpfn; s'kh"kdka ea l sfdl h , d 'kh"kd ij 250 'kCnka eafucak fyf[k, \1/8-LA1/2
 1/4 1/2 NÜkhl x<+eac<fk uDI yokn
 1/2 1/2 vktknh ds igys vkj vkt dk Hkkjr
 1/3 1/2 NÜkhl x<+dk [ktj kgks Hkksj eno
 1/4 1/2 NÜkhl x<+dk xkalkh ia 'kñjyky 'kekz

1/5½ jkfte dñk esyk
 1/6½ gej nõkjh frgkj
 1/7½ NÜkhl x<+dsykd uR;
 1/8½ NÜkhl x<+dsykd l ldfra

&&&00&&&

nh?kZ mÜkjh; izu 10; k[; k½

izu 1& fuEufyf[kr x | kák dh l nHkZ izl æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U/A-LA½

J)k vksj iæ ds; kx dk uke HkfDr gSA tc iV; Hkko dh of) ds l kFk
 J)k Hkk tu ds l kfu/; ykHk dh i ðÜk gkš ml dh l ðkk dsdbZ: ikads l k{kRdkj
 dh okl uk gkš rc gn; ea HkfDr dk i knðkkb l e>uk pkfg, A

izu 2& fuEufyf[kr x | kák dh l nHkZ izl æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U-LA½

eR; q ds dñ l e; igys Lefr cgr l kQ gks tkrh gš tle Hkj dh
 ?kVuk, j, d&, d djds l keusvkrh gSA l kjsn'; kads jæk l kQ gksrsgSA l e;
 dh /kð/k fcYdy mu ij l sgV tkrh gSA

izu 3& fuEufyf[kr x | kák dh l nHkZ izl æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U-LA½

funk dk mnxe gh ghurk vksj detkjh l sgksrk gSA eut; vi uh ghurk
 l snckr gSA og nñ jka dh funk djds, d k vutko djrk gSfd os l c fuÑ"V
 gš vksj og mul svPNk gSA ml ds vø dh bl l srf"V gksrk gSA cMh ydhj dks
 dñ feVkdj Nks/h ydhj cMh curh gSA

izu 4& fuEufyf[kr i | kák dh l nHkZ izl æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U/A-LA½

tc igph piyk chp /kkj
 fNi x; k pknuh dk dxkj A
 nksckgka l snjLFk rhj
 /kkjk dk Ñ'k dkey 'kj hj A
 vkfyæu djus dks v/khj A

izu 5& fuEufyf[kr i | kák dh l nHkZ izl æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U/A-LA½

vksj eudt dh u; h&u; h ; sij d ftKkl k, j A
 ml dh os l cfy"B fl æk&eFku ean{k Hkqt k, j AA

vloš"kh cf) og re eaHkh VVksyus okyh]
uo jgL;] uo : i iÑfr dk fuR; [kkstus okyh AA
izu 6& fuEufyf[kr i |kák dh l nHkZ i d æ l fgr 0; k[; k dhft, & ¼U/A-LA½
dchjk xozu dhft,) Åpk ns[k vokl A
dkYg ijSHkø yVuk] mij tkfe gS?kkI AA
dchjk ; g ru tkr g} l dSrksjk[k cgkj A
[kkyh gkFkka os x,] ftudsykjo djkj AA

&&&&00&&&&

i f'f' k"V
fgl'nh fof' k"V

Kku (KNOWLEDGE)

izu 1&	xq xkfoln fl g dks Fks \	½K-VSA½
izu 2&	vuttkko fdl sdgrsgā \	½K-VSA½
izu 3&	[k/h vks Vki h I sy[kd dk D; k vk'k; gā \	½K-VSA½
izu 4&	eut; dksfprk I snij D; kajguk pkfg, A	½K-VSA½
izu 5&	m) o i l x fdl [k.M dk0; I sfy; k x; k gS \	½K-VSA½
izu 6&	ml us dgk Fkk dgkuh ds uk; d dk D; k uke gS \	½K-VSA½
izu 7&	ykdksDr fdl sdgrsgā \	½K-VSA½
izu 8&	dlgkj feVVh I sD; k cukrk gS \	½K-VSA½
izu 9&	cstpkufucdk fdl 'kSyh eafy[kk x; k gS \	½K-VSA½
izu 10&	vkl eku 'kCn ds pkj i; k; okph fyf[k, A	½K-VSA½

vocks'k (UNDERSTANDING)

izu 1&	J)k vks i e eavlrj fyf[k, A	½U-VSA½
izu 2&	J)k /kez dh igyh I h<h gSbl dFku dks Li"V dhft, A	½U-VSA½
izu 3&	Jhñ".k ds I an'sk 0; Dr djuseamRi Uu Hkkoka dk o.kū dhft, A	½U-VSA½
izu 4&	egkojk vks ykdksDr eavlrj Li"V dhft, A	½U-VSA½
izu 5&	ygukfl g ds pfj= dh pkj fo'k'krk, a fyf[k, A	½U-VSA½
izu 6&	plnz'kj 'kekZ xygh dk I kfgR; d ifjp; fyf[k, A	½U-VSA½
izu 7&	I v[kh Mkyh dgkuh ea ikphu , oavk/kfud thou 'kSyh eaVdjko rFkk I keatL; ij viusfopkj fyf[k, A	½U-VSA½
izu 8&	fo'oefnj eabz'oj dh mikl uk fdl i) fr ds vk/kkj ij dh tk I dsx \	½U-VSA½
izu 9&	ekul j'koj dh bPNk ijh gkus ij D; k ifjorū gg \	½U-VSA½

izu 10& Lug dk ekxZ dS k gS\ 1/8-VSA1/2

vuiqz kx , oa dks ky (APPLICATION & SKILL)

izu 1& uxj ea l k{kjrk ds i pkj grq jSyh fudkyus dh vufr ds fy, ftyk/kh'k egkn; dks vkonu i = fyf[k, A

izu 2& egYys dh l Qkbz grq uxj i kfydk v/; {k dks f'kdk; rh i = fyf[k, A

izu 3& i ; Mu dh vufr ds fy, i kpk; Legkn; dks vkonu i = fyf[k, A

izu 4& ?kh ds fpjkx tyuk* egkojs dk vFkZ fyf[kdj okD; ea iz kx dhft, A

izu 5& ^v/ky xxjh Nydr tk; * egkojs dk vFkZ fyf[kdj okD; ea iz kx dhft, A

izu 6& uxj ea v0; ofLFkr ; krk; kr ea l qkjj grq i fyi v/kh{k dks f'kdk; rh i = fyf[k, A

izu 7& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij l kjxflkr fucU/k fyf[k, &

- 1/41/2 ecbZce dk.M
- 1/21/2 ; fn eS f'k{k el=h gkrk
- 1/31/2 uDI yokn l eL; k o l ek/kku
- 1/41/2 HkVdrk ; pk oxZ

izu 8& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij l kjxflkr fucU/k fyf[k, &

- 1/41/2 mtKZ l dV l scpusdsmik;
- 1/21/2 c<rh l Mel nqk/Wuk, & ftEenkj dks \
- 1/31/2 dk'k ! eS f'k{k d gkrk
- 1/41/2 njn'ku dk c<rk i Hkko

izu 9& fuEufyf[kr fo"ka ea l sfdl h , d fo"ka; ij l kjxflkr fucU/k fyf[k, &

- 1/41/2 cLrsdk c<rk cks>
- 1/21/2 ejs vkn'kz i q "k Lokeh foodkum
- 1/31/2 [kyka dk egRo
- 1/41/2 i jki dkj

izu 10& fuEufyf[kr dgkorka vS egkojka dk okD; ka ea iz kx dhft, &

- 1/41/2 ydhj dk Qdhj
- 1/21/2 , d i f k nks dkt
- 1/31/2 FkkFkk puk ckt s ?kuk
- 1/41/2 Mers dks fruds dk l gkj k

&&&00&&&

d{kk& 12oha
fo"k; & fglnh fof'k"V
%Lrfu"B izu½

¼A½ , d 'kCn ea mUkj nhft, &

¼B½ fjDr LFkkuka dh i firZ dhft, &

¼C½ mfpr I Ecak tkMk&

¼D½ cgfodYih izu&

¼E½ I R; , oa vI R; NkaV, &

¼A½ , d 'kCn ea mUkj nhft, &

izu 1& pfy[kusdh , d fo'kSk ekufI d fLFkr gkrh gSAB ; g dFku fdl yS[kd dk gS

izu 2 & pdknEcjhB fdl dfo dh jpuk gS\

izu 3& J)k vksj iæ ds ; ksx dksD; k dgrs gS\

izu 4& vkpk; Z'kpy dsfucak I xg dk uke crkb; A

izu 5& dchj dk ykyu&i ky fdl nEifr usfd; k \

izu 6& I k/kwfdI dk Hkv[kk gkrk gS\

izu 7& vkJ; dh ckg; pS'vkvka dksD; k dgrs gS\

izu 8& ohj jI ds LFkk; h Hkko dk uke fyf[k, A

izu 9& ^m) o'krd* fdl dh jpuk gS\

izu 10& m) o xksi ; ka dks dksI I k Kku nrs gS\

izu 11& ^ml usdgk Fkk* dgkuh ds uk; d dksI gS\

izu 12& ^re jkTk gkS ejs eYd dks cpkus vk; sgkS ; g dFku fdl dk gS\

izu 13& , d k fdl usdgk \ & p; gh dgkuh rks ifjokj dk] I ekt dk jk"V^a dk fuekZk
djrnh gSAB

izu 14& ^l v[kh Mkyh* , dka dh ea ijsk dksI gS\

izu 15& ^vk; rã dk I EcU/k fdl /keZ I sgS\

- izu 16& ckS) /kekbyEch i kFkZuk dgk; djrs gS\
- izu 17& ujsk egrk th ds , d [k.Mdk0; dk uke crkb; s\
- izu 18& feÍh /ku&/kkU; cudj fdl : i dks/kkj.k djrh gS\
- izu 19& efyd ekqEen tk; I h fduds f'k"; Fks\
- izu 20& tk; I h us Qyokjh fdudks dgk \
- izu 21& iRFkj dscuse rdkæ ds Lefr fplg dks D; k dgrs gS\
- izu 22& vkfnokl h fdl I sukjkt Fks\
- izu 23& dfo us I an'sk Hkst us dsfy, fdl dks nwr cuk; k \
- izu 24& ^l qtku dksu Fkh* \
- izu 25& tgl; mies dks mi eku I s J'SB crk; k tk; ogk; dksu I k vyndkj gkrk gS\
- izu 26& beðræ ykska I snj gAB ea ^ræ* 'kCn dk iz kx dfo usfdl dsfy, fd; k gS\
- izu 27& ^i s/kadh vkarksealU; wka dh i hMk gB eadfo us I ekt dsfdl oxZdh vkj I ær fd; k gS\
- izu 28& cpi u ea egknøh oekZ dks D; k dgdj fp<k; k djrs Fks\
- izu 29& phuh vkj ml dh cgu dksfdl us dBkj ; kruk, anhA
- izu 30& ; q) dk I tho o.ku fdl dky dsdk0; ea gS\
- izu 31& d'skonkl fdl dky ds dfo gS\
- izu 32& eðke; vkl eku I s dksu mrj jgh Fkh \
- izu 33& fujkyk th dh , d dk0; jpuk dk uke crkb; A
- izu 34& fdl usfdl I sdgk& begkRek th viuh i kpk's maxfy; ka fn[kkdj vkj ykBh ydj dg jgs gSfd i kp : i ; s I s tks de ns ml sykBh yxkvkAB
- izu 35& >Mkey dsodhy dksu Fks\
- izu 36& dfo us y?kq rjf.k dh rnyuk fdl I sfd; k gS\
- izu 37& fdl usfundka dks ^vka u dh/h Nok; * ikl j [kus dh I ykg nh gS\
- izu 38& I qkk"kpInz ckd us , -I h- dsydj dsuke i = dgk; I sfy [kk Fkk \

izu 39& ^l g; ks] Je vks 'kkir* fdl egdk0; dk vak gS\
 izu 40& ^t; y{eh l h mfnr gpz i fDr ea dks l k vydkj gS\
¼½ fjDr LFkkua dh i frl dhft, &

- izu 1& D; k fy [ka ----- dh jpuk gA
- izu 2& ¼/ki h½ gS/ Vkas ds fy, ----- dh vko'; drk gA
- izu 3& nij ds <ky ----- gkrs gA
- izu 4& vkpk; Zjkepnz 'kpy dk tle l u----- ea gpk FkA
- izu 5& J)k dk 0; ki kj LFky ----- gS vks ie dk ----- A
- izu 6& J)k vks ie dk ; ks ----- gA
- izu 7& ^htd* ----- dh jpuk gA
- izu 8& dchj ----- /kkj ds dfo gA
- izu 9& ^cjL; k ckny ie dk* ea ----- vydkj gA
- izu 10& l i kj dks ----- dgk x; k gA
- izu 11& dchj us dpyh vks l izdsek/; e l s----- dk l cak ifrikfnr fd; k
gA
- izu 12& foHkko] vuHkko vks l pkjh Hkko ds l a ks dks ----- dgrs gA
- izu 13& ^tkx* ea ----- vydkj gA
- izu 14& inekor ----- dh jpuk gA
- izu 15& egdk0; ----- l xz gkrs gA
- izu 16& yMds us yMdh l s i nk rjh ----- gks x; h gA
- izu 17& ygukfl g ----- o"lz dk gA
- izu 18& jtok , d ----- FkA
- izu 19& csyk ----- ikl FkA
- izu 20& bl kbz ka dk /kfeD , oa i fo= xfk ----- gA
- izu 21& phu ds ifl) nk'kZud , oa l r ----- gA

- izu 22& ujsk egrk dh jpuk ----- gA
- izu 23& <ksy ctkus okyk dk uke ----- FkkA
- izu 24& jkturzdh dk uke ----- FkkA
- izu 25& ok; q rFkk cknv ds ek/; e l s ----- dsfy, l nsk Hkst k gA
- izu 26& vydkj dk l kekl; vfkz ----- gA
- izu 27& ----- i thoknh 0; oLFkk dk irhd gA
- izu 28& ^uhgkj* ----- dh jpuk gA
- izu 29& phuh Qjhokys dh nks jpuk, a Fkh ----- vksj ----- A
- izu 30& phuh Qjhokys ----- gA
- izu 31& ----- l d; kl qjh dk vfhk"kd dj jgk gA
- izu 32& l d; k gkus ds ckn ----- o ----- c<+ tkrk gA
- izu 33& dkdk gkfk jl h dh dfork ----- fo/kk ds varxir vkrh gA
- izu 34& i arth us xak dks ----- ckydk ds : i ea fpf=r fd; k gA
- izu 35& ukdk fogkj dfork dk eny jl ----- gA
- izu 36& funk jl dk mnxe ----- vksj ----- gkrh gA
- izu 37& /krjk"V^ ----- Fks vksj ----- ds fir k FkA
- izu 38& l hkk"kpaz ckd dks ----- tsy l s ----- tsy ea LFkkukarj.k
dk vkn'sk feykA
- izu 39& pjdh vksj ejdh nksuka ----- FkhA
- izu 40& ----- R; ksj ea ukxj dh iutk gkrh gA

[kkyhLFkku ds mukj%&

1/1 1/2 i neyky i tkyky c[' kh 1/2 1/2 [k/h 1/3 1/2 l gkous 1/4 1/2 1884
 1/5 1/2 folr vksj , dkr 1/6 1/2 HkDr 1/7 1/2 dchjnk l 1/8 1/2 Kkuekxh
 1/9 1/2 vuq kl 1/10 1/2 dky dk pcuk 1/11 1/2 vkRek vksj 'kjhj 1/12 1/2 j l
 1/13 1/2 'y'sk 1/14 1/2 tk; l h 1/15 1/2 vkB 1/16 1/2 dMekbz 1/17 1/2 vkB

1/8 fel jkuh 1/9 efvd 1/20 bft y 1/21 duq; f'k; l 1/22 l ak; dh
 , d jkr 1/23 eudw 1/24 l qtku 1/25 l qtku dks 1/26 vkHkk.k
 1/27 l cys/Mkkt 1/28 egknsh oekz 1/29 bEkunkjh vks cgu
 1/30 j[kfp= 1/31 gn; jkT; dh jkuh 1/32 vkyl rk o dkeyrk
 1/33 gkL; 1/34 ifo= 1/35 'kkr 1/36 detkjh vks vkyL;
 1/37 vks vks dks oka 1/38 cjgeij l sekMys 1/39 cgua 1/40 gj syhA

1/1 mfpr l Ecak tkMks & 1/2 ukj vdr g%

izu 1&

- 1- D; k fy[kar & 1/3 plnz/kj 'kekz ^xyj h*
- 2- dchj dh l f[k; ka & 1/4 i neyky i tkyky c['kh
- 3- ml us dgk Fkk & 1/2 dchj nkl
- 4- J) k HkfDr & 1/5 mi tnlukFk ^v' d*
- 5- l v[kh Mkyh & 1/4 vkpk; Z jkeplnz 'kpy

izu 2&

- 1- fo'o efnj & 1/3 i nekor
- 2- fe h dk Lo: i & 1/4 /keZ ds i fr vkLFkk
- 3- egkdK0; & 1/2 efUkdK
- 4- vkfnokl h & 1/5 txlukFk nkl jRukdj
- 5- m) o i d x & 1/4 cLrj

izu 3&

- 1- l qtku & 1/2 vydkj
- 2- vkHkk.k & 1/5 efDrcksk
- 3- Ny Nne & 1/4 ?kukan

- 4- eš rē ykska l snij gr & 1/3 1/2 /kk[kk
- 5- pkn dk eeg Vskt gS & 1/4 1/2 xtkuu ek/ko

izu 4&

- 1- Nk; kokn & 1/3 1/2 inēyky i ūkyky c[' kh
- 2- Hkkj rŋnq; qk & 1/4 1/2 jkepŋz 'kŋy
- 3- f}onh ; qk & 1/2 1/2 gjh' kŋŋz
- 4- 'kŋy ; qk & 1/5 1/2 ^vKs *
- 5- iz ksokn & 1/4 1/2 egknŋh oekl

izu 5&

- 1- vkfndky & 1/3 1/2 mūkje/; dky
- 2- i ŋē/; dky & 1/4 1/2 ohj xkFkk dky
- 3- jhfrdky & 1/4 1/2 vk/kŋud dky
- 4- x | dky & 1/2 1/2 HkfDrdky
- 5- HkfDrdky & 1/5 1/2 ūkækj dky

izu 6&

- 1- t; 'kŋj i l kn & 1/2 1/2 ykdk; ru
- 2- l ŋe=kunu i r & 1/4 1/2 ešFkyh' kj .k xŋr
- 3- i Fohjkt jkl ks & 1/5 1/2 tk; l h
- 4- l kdr & 1/3 1/2 pŋojnk; h
- 5- i nekor & 1/2 1/2 dkek; uh

izu 7&

- 1- v) ŋojke & 1/2 1/2 1/4-----1/2
- 2- yki funŋk & 1/3 1/2 1/4 1/2
- 3- egkdk0; & 1/5 1/2 1/4=1/2

4- vkfnokl h & ¼½ ¼½

5- m) o i l x & ¼½ ¼½

izu 8&

1- dgkuh & ¼½ fo' o efinj

2- , dkdh & ¼½ puh Qjh okyk

3- fuczk & ¼½ eš rē ykxka l snij g

4- j[kfp= & ¼½ ml us dgk Fkk

5- dfork & ¼½ l v[kh Mkyh

¼½ cgfodYih izu&

izu 1& 'D; k fy[k fuczk , d dgkor dks , d fo" k; ekudj fy[kk x; k g&

¼½ Åph nplku Qhdk i doku ¼½ vi uk gkFk txlukFk

¼½ nij ds <ky l gkous gkrs gš ¼½ mYVk plj dks/okj dks Mka/A

mùkj& ¼½ nij ds <ky l gkous gkrs gš

izu 2& g" kZ Fk&

¼½ ukVddkj ¼½ fQYe fuekzk

¼½ urb ¼½ dfo

mùkj&

izu 3& HkfDr dk LFkku g&

¼½ ?kj ¼½ cxhpk

¼½ egy ¼½ ân;

mùkj& ¼½ ân;

izu 4& J) k HkfDr ea j l g&

¼½ Ükckj j l ¼½ okRI Y; j l

¼ ½ 'kkar j l ¼½ d: .k j l

mùkj&

izu 5& chtd jpuk g&

¼½ rgy l h ¼½ l j nkl

¼ ½ dchj ¼½ jghe

mùkj& ¼ ½ dchj

izu 6& dchj nkl us [k&mu fd; k&

¼½ vkMEcj ¼½ b l oj

¼ ½ : f<+ ka ¼½ vdkfo' okl ka

mùkj&

izu 7& dchj usfdl sveW; jRu ekuk gS&

¼½ xk; : i h /ku ¼½ gkFkh : i h /ku

¼ ½ ?kk&lk : i h /ku ¼½ l arksk /ku

mùkj&

izu 8& oHkRI j l dk LFkk; h Hkko gS&

¼½ Hk; ¼½ foLe;

¼ ½ t&ql k ¼½ 'kk&d

mùkj& ¼ ½ t&ql k

izu 9& j l dk izkku dkj.k gS&

¼½ LFkk; h Hkko ¼½ l pkjh Hkko

¼ ½ foHkko ¼½ vuHkko

mùkj&

izu 10& ^dgc cnfj; k uscnj l § pyks ugk, x&ka

cPpka dks Nk&ks ?kj e§ gkus nks gM&akAA

ea j l g&

¼½ ohj j l

¼½ 'kkar j l

¼ ½ gkL; j l

¼½ ohHkRI j l

mÜkj & ¼ ½ gkL; j l

i ž u 11& jRukdj th dh j puk ugha g&

¼½ x&korj .k

¼½ dN&k /kje

¼ ½ m) o 'krd

¼½ m) o i ž &

mÜkj &

i ž u 12& m) o j Jh d".k ds dk& Fks \&

¼½ fe=

¼½ Hkkbz

¼ ½ fi rk

¼½ nknk

mÜkj & ¼½ fe=

i ž u 13& yi Vu dk dk& Fkk&

¼½ yguk fl &

¼½ ckskk fl &

¼ ½ othjk fl &

¼½ teŪ l ſud

mÜkj & ¼½ teŪ l ſud

i ž u 14& dMekbz dk vFkz g&

¼½ 'kknh

¼½ l xkbz

¼ ½ R; k&j

¼½ feBkbz

mÜkj & ¼½ l xkbz

i ž u 15& eatk dk vFkz g&

¼½ dq hz

¼½ V&y

¼ ½ [kfV; k

¼½ vyejh

mÜkj & ¼ ½ [kfV; k

izu 16& mi ʒnukFk vjd }kjk jfpr , dkdh dk uke g&

¼½ gjh Mkyh

¼½ I v[kh Mkyh

¼ ½ VVh Mkyh

¼n½ dVh Mkyh

mÜkj & ¼½ I v[kh Mkyh

izu 17& tk; I h dr i nekor g&

¼½ [kMdk0;

¼½ egkdk0;

¼ ½ pEi dko;

¼n½ vk[; kud xhr

mÜkj & ¼½ egkdk0;

izu 18& i nekorh dks Fkh&

¼½ nkl h

¼½ jkt dëkjh

¼ ½ egkj kuh

¼n½ I [kh

mÜkj & ¼½ jkt dëkjh

izu 19& cLrj ea vf/kd ik; s tkus okys tutkfr g&

¼½ fcgkj

¼½ vcu> ekfM+ k

¼ ½ efj; k

¼n½ xkM+

mÜkj & ¼ ½ efj; k

izu 20& ^: ik* dk vFkZ g&

¼½ dksk

¼½ rkrk

¼ ½ dcrj

¼n½ dks y

mÜkj &

izu 21& xkrk dYd g&

¼½ tle Lekjd

¼½ eR; qLekjd

¼ ½ fookg Lekjd

¼n½ tkfr Lekjd

mÜkj & ¼½ eR; qLekjd

izu 22& 'kCn 'kFDr; ka ds i d kj ugha g&

¼½ vfhk/kk

¼½ y{k.kk

¼ ½ 0; at uk

¼½ vfhk; at uk

mÜkj&

izu 23& 'kCn xqk ds i d kj g&

¼½ n"Vkr

¼½ ek/kq Z

¼ ½ l ang

¼½ vU; kFDr

mÜkj&

izu 24& t; 'kdj i l kn dh j puk ugha g&

¼½ >juk

¼½ vkj w

¼ ½ oh.kk

¼½ ygj

mÜkj&

izu 25& ^Ks * dk i j k uke g&

¼½ xtkuu ek/ko

¼½ ghjkun okRL; k; u

¼ ½ i neyky i tkyky

¼½ f'koexy fl g

mÜkj& ¼½ ghjkun okRL; k; u

izu 26& l dV dk vu t ko djuk dk egkojk gsk&

¼½ nkr [kÍs djuk

¼½ cky ckdk u gsk

¼ ½ fnu ea rkjsfn [kkbz nsuk ¼½ u rhu ea u rjg ea

mÜkj& ¼ ½ fnu ea rkjsfn [kkbz nsuk

izu 27& gkFk dæu dks vkj l h D; k dk vFkz g&

¼½ ; k; rk l s vf/kd dh pkg

¼½ i R; {k dks i æ.k dh D; k vko'; drk

¼ ½ l e; ds vu t kj dke djuk plfg, ¼½ xjhch gkyr ea [kpkz c<+ tkuk

mÜkj&

i ʔ u 28& pʌnək dk i ; kʔ okph ugha g&

¼½ fu'kdj ¼½ i Hkkdj

¼ ½ j tuhifr ¼n½ 'k'kkɔd

mʌkj & ¼½ i Hkkdj

i ʔ u 29& {k.k dk rnHko 'kɔn g&

¼½ /ku ¼½ Nu

¼ ½ du ¼n½ Qu

mʌkj & ¼½ Nu

i ʔ u 30& ; g 'kke fdruh l ɔkuh g&

¼½ vkKkokpd ¼½ l ɔgokpd

¼ ½ foLe; okpd ¼n½ l k/kkj .k okD;

mʌkj &

i ʔ u 31& djebrk dk vFkz g&

¼½ HkkX; 'kkyh ¼½ nkʂkh

¼ ½ fudEek ¼n½ egurh

mʌkj & ¼½ HkkX; 'kkyh

i ʔ u 32& cijk dk vFkz g&

¼½ cnek'k ¼½ l h/kk l knk

¼ ½ yijgk ¼n½ >Bk

mʌkj & ¼½ l h/kk l knk

i ʔ u 33& /ɔpLokfeuh fdl dh jpuk g&

¼½ egknɔh oekʔ ¼½ t; 'kɔj i ʔ kn

¼ ½ l fe=kunu iar ¼n½ eʂFkyh'kj .k xɔr

mʌkj & ¼½ t; 'kɔj i ʔ kn

izu 34& >yeyk jpuk dsjpukdkj g&
 ¼½ fo; kxh gfj ¼½ xykckj;
 ¼ ½ ineꝑky iꝑukyky c['kh ¼½ gfjoakjk; cPpu

mùkj&

izu 35& ekũ dk foyke 'kċn g&
 ¼½ vl E; ¼½ 0; ki d
 ¼ ½ okpky ¼½ fo; kx

mùkj& ¼ ½ okpky

izu 36& Jh x.k'k dk foyke 'kċn g&
 ¼½ HkkX; Jh ¼½ jktJh
 ¼ ½ bfrJh ¼½ JeJh

mùkj& ¼ ½ bfrJh

izu 37& fctyh dk i ; kž okph 'kċn ugha g&
 ¼½ piyk ¼½ ppyk
 ¼ ½ rfmF ¼½ ; kfeuh

mùkj& ¼½ ; kfeuh

izu 38& ver dk i ; kž okph ugha g&
 ¼½ l qkk ¼½ l ke
 ¼ ½ l gHkksx ¼½ l ꝑu

mùkj& ¼½ l ꝑu

izu 39& yguk fl g os yi Vu l kgc dh i gpku dh&
 ¼½ vlkott l ꝑdj ¼½ i hB n[kdj
 ¼ ½ os kHkkk l s ¼½ xyr mùkja l s

mùkj& ¼½ xyr mùkja l s

i t u 40& puh Qj hokyk i kB g&

¼½ l lej.k

¼½ j\$kkfp=

¼½ fuczk

¼½ vk[; ku

mÙkj & ¼½ j\$kkfp=

&&&00&&&